

En fullmakt for fremtiden

Tekstkilde:
Statsforvalterens
nettsider

Ved: Tom Brunsell og Per
Modig Sletaune – for
Seniornett Asker i 2024

Hvorfor fremtidsfullmakt?

Demens og annen alvorlig sykdom kan gjøre at du en gang i fremtiden trenger hjelp. Hvis du oppretter fremtidsfullmakt, kan du bestemme at noen du stoler på, skal ta vare på dine interesser den dagen du ikke klarer det selv.

Fremtidsfullmakt
er et
privatrettslig
alternativ til
vanlig vergemål

Vergemålsloven definerer fremtidsfullmakt slik:

«En fremtidsfullmakt er en fullmakt til én eller flere personer om å representere fullmaktsgiveren etter at fullmaktsgiveren på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser innen de områdene som omfattes av fullmakten.»

Hvis du velger å
opprette en
fremtidsfullmakt,
er det du som er
«fullmaktsgiver»

Personen du velger til å ivareta
interessene dine, omtales som
«fullmektig» eller «fremtidsfullmektig».
Ordningen er i utgangspunktet gratis og
du kan selv skrive fremtidsfullmakten.
OBS - Dersom du velger å få hjelp av en
advokat, må du betale advokaten for
arbeidet.

Hvilken betydning har det at du oppretter en fremtidsfullmakt?

En fremtidsfullmakt kan helt eller delvis erstatte vergemål. En fremtidsfullmakt gir deg større grad av selvbestemmelse også etter at du ikke lenger er i stand til å ta stilling til spørsmål på egne vegne. Dersom fremtidsfullmakten dekker behovene dine, blir det ikke nødvendig å oppnevne en verge selv om du en gang i fremtiden skulle bli så syk at du ikke lenger er i stand til å ivareta egne interesser.

Hvem kan opprette en fremtidsfullmakt?

Du må ha fylt 18 år og ha evne til å forstå fullmaktens betydning. Det betyr at du må skrive fullmakten mens du ennå har full forståelse for innholdet i fullmakten du gir til en annen person. Så lenge du har denne forståelsen kan du også trekke tilbake en opprettet fremtidsfullmakt, eller velge å skrive en ny fremtidsfullmakt.

Hvem kan være fullmektig?

Fullmektigen kan ikke selv ha verge.

Fullmektigens livssituasjon vil også kunne endre seg fra fremtidsfullmakten opprettes og frem til den senere skal brukes. Det kan derfor være hensiktsmessig å utpeke en fullmektig nummer to, som kan tre inn dersom den foretrukne fullmektigen blir forhindret.

Som fullmaktsgiver står du fritt til å velge hvem som eventuelt skal ta vare på interessene dine, men det er viktig å velge en person du har særlig tillit til.

Fullmektigen må være én eller flere fysiske personer. Du kan ikke utpeke for eksempel et advokatfirma eller et regnskapsbyrå som fullmektig, men det er likevel mulig å velge en navngitt advokat eller regnskapsfører, fordi de er fysiske personer.

Andre eksempler på mulige fullmektiger kan være ektefelle, samboer, barn, søsken, barnebarn, venn eller en annen person du foretrekker.

Husk å spørre den eller de som utpekes som fullmektig, om de er villig til å være fullmektig for deg om du skulle trenge det. Dere må også avtale oppbevaring av fullmakten!

Krav til en fremtidsfullmakt

Fremtidsfullmakten må være skriftlig, og det må gå klart frem at fullmakten er ment å ha en fremtidsvirkning. Det betyr at fullmakten må være tydelig på at den skal gjelde etter at du har blitt så fysisk og/eller mentalt svekket at du ikke lenger selv greier å ivareta interessene dine innen de områdene fullmakten regulerer. Fremtidsfullmakten skal undertegnes av to vitner som du (fullmaktsgiveren) har godtatt. Følgende krav stilles til vitnene:

Vitnene må ha fylt 18 år.

Vitnene må forstå betydningen av å undertegne.

Fullmektigen selv, fullmektigens ektefelle, samboer, foreldre, barn og barnebarn kan ikke undertegne som vitne.

Vi anbefaler dessuten at du unngår å velge vitner som kan ha en egeninteresse i at du oppretter fremtidsfullmakt. Et typisk eksempel er hvis framtidfullmakten sier at et eller begge vitnene skal motta gaver/arveforskudd etter at fremtidsfullmakten har trådt i kraft. Barna dine eller søsken av fullmektigen er ofte et uheldig valg når du skal finne vitner.

Krav til en fremtidsfullmakt (forts.)

Det er ikke nok at vitnene undertegner dokumentet. Det stilles også krav om at du som fullmaktsgiver undertegner fullmakten – alternativt vedkjenner deg din underskrift – mens begge vitnene er til stede sammen. Det vil si at du og de to vitnene skal være til stede sammen når du undertegner fullmakten eller vedkjenner deg din underskrift. Vitnenes underskrift skal deretter påføres mens du selv er til stede, og det skal være ditt ønske at fullmakten blir underskrevet.

Vitnene må være kjent med at dokumentet er en fremtidsfullmakt, men trenger ikke vite innholdet i denne. Vitnene har ansvar for å bevitne at fullmaktsgiver oppretter fremtidsfullmakten av fri vilje og at fullmaktsgiver er i stand til å forstå betydningen av å opprette denne. Ved å påta seg oppgaven som vitne på en fremtidsfullmakt, påhviler dermed et større ansvar enn å kun bekrefte fullmaktsgivers signatur. Det er viktig at vitnene er kjent med dette ansvaret. Vitnepåtegnelsene er en viktig sikkerhetsmekanisme i et fremtidsfullmaktsforhold. Det er vitnene som skal bekrefte at fremtidsfullmakten gir uttrykk for fullmaktsgivers vilje.

Vitner skal ikke undertegne på bakgrunn av at du på et **tidligere** tidspunkt har gitt uttrykk for at du ønsker å opprette en fremtidsfullmakt.

Fremtidsfullmakten bør dessuten inneholde datoen..

Datoen på fremtidsfullmakten kan være avgjørende dersom det oppstår tvil om at du var i stand til å forstå fullmaktens betydning på opprettelsestidspunktet.

Vitnenes fødselsdato og adresse/kontaktinformasjon. Vitnenes relasjon til deg bør også komme frem, da det vil bidra til å avklare om vitnene er habile eller inhabile med tanke på innholdet i fremtidsfullmakten. Eksempel på relasjon kan være nabo, kollega, venn osv. Vitner blir ikke alltid kontaktet, men det kan være ønskelig å ha kontaktinformasjon dersom det stilles spørsmål ved fullmaktens gyldighet.

Det bør komme frem at vitnene, ved å påtegne fremtidsfullmakten, bekrefter at du har opprettet fremtidsfullmakten av egen fri vilje og at du, som fullmaktsgiver, forstod innholdet og fremtidsfullmaktens betydning da du undertegnet den.

Dersom det er flere fullmektiger, bør ansvarsområdet til hver enkelt fullmektig fremgå klart av fullmakten. Dersom du for eksempel ønsker at en av fullmektigene skal foreta dagligdagse disposisjoner som typisk betaling av utgifter, men at mer betydningsfulle avgjørelser som for eksempel salg av eiendom skal tas av fullmektigene i fellesskap, bør dette fremgå tydelig av fullmakten.

Hva skal fullmakten omfatte?

Det er du selv som bestemmer hva fremtidsfullmakten skal regulere. Fullmakten kan omfatte både økonomiske og personlige forhold, eller den kan begrenses til nærmere angitte forhold, slik som for eksempel salg av bolig og betaling av regninger. En fremtidsfullmakt gir gode muligheter for å skreddersy gode løsninger.

For å unngå tolkningstvil er det viktig å angi så presist som mulig hvilke disposisjoner fullmektigen skal ha rett til å foreta. Et viktig råd er å skrive fremtidsfullmakt mens du fremdeles er frisk nok til å tenke gjennom hvordan du ønsker å ha det. Vi fraråder at du skriver fremtidsfullmakt utelukkende av hensyn til pårørende, eller at du skriver fremtidsfullmakt etter påtrykk fra pårørende eller andre.

Økonomiske forhold?

Økonomiske forhold kan for eksempel være å betale regninger, håndtere løpende inntekter og utgifter, håndtere ulike gjeldsforhold, kjøpe og selge verdipapirer, opprette eller avslutte bankkontoer, drift eller utleie av fast eiendom eller drift av næringsvirksomhet.

Personlige forhold?

I utgangspunktet alle former for representasjon og ivaretagelse av rettigheter utover det rent økonomiske. Du kan for eksempel velge hvem som skal representere deg overfor Nav, kommune og sykehjem. Da vil fullmektigen din kunne søke om tjenester og ytelser fra det offentlige og klage på vedtak. Personlige forhold kan for eksempel være at du vil bo lengst mulig hjemme, at du vil ha med bestemte eiendeler til sykehjemmet eller at det skal brukes penger på sydenturer eller kulturelle arrangementer som du pleier å ha glede av. Fullmakt til å rydde opp i digitale tilganger vil også være et personlig forhold. Noen ønsker også å bestemme hvem som skal regnes som nærmeste pårørende. Hvis du ønsker å peke ut hvem som skal være din nærmeste pårørende, må det fremgå tydelig i fullmakten. Den du utpeker vil da få rettigheter som en nærstående har etter helselovgivningen. Du kan likevel ikke gi fullmektigen rettigheter som vedkommende ikke ville hatt som nærstående på dette området. Dersom du ønsker hjelp og veiledning for å sikre at fremtidsfullmakten i størst mulig grad skal dekke det fremtidige hjelpebehovet ditt, anbefaler vi at du tar kontakt med en advokat. Det er uansett viktig at du selv tenker gjennom hvordan du ønsker å bli ivaretatt når du ikke lenger er i stand til å ivareta egne interesser. I mange tilfeller ser Statsforvalteren at det oppstår et større hjelpebehov enn det som er beskrevet i fremtidsfullmakten. Det er ingenting i veien for å begrense fullmakten, men det bør i så fall være et bevisst valg.

Hva bør du passe særlig på når du skriver fremtidsfullmakt?

Salg/overdragelse av fast eiendom eller andel i borettslag

Hvis det er aktuelt å selge/overdra eiendom i kraft av en fremtidsfullmakt, må det gå tydelig frem av fullmakten. Tilsvarende gjelder også hvis fremtidsfullmakten omfatter andre disposisjoner knyttet til eiendom, for eksempel utleie.

Kartverket er norsk tinglysningsmyndighet. Det er Kartverket som tinglyser eiendomsoverdragelser i Norge. Hvis en eiendom skal selges eller overdras i kraft av en fremtidsfullmakt, stiller Kartverket krav om at den inneholder informasjon om dette. Det er ikke nødvendig å spesifisere en konkret eiendom, da fullmaktsgiver gjerne kan ha skiftet bolig/eiendom i tiden fra fullmakten er skrevet til den trer i kraft.

Om gavedisposisjoner

Ofte ønsker fullmaktsgiver at fullmektigen skal kunne gi vanlige gaver til nærstående, typisk i anledning fødselsdager og jul. I en del tilfeller oppstår uklarheter med hensyn til omfanget av en gave og hvem som skal være gavemottaker. For å unngå slike uklarheter, bør det fremgå klart hva gaven skal bestå i og hvem den skal gis til. Dette er spesielt viktig ved gaver utover det som anses som vanlig.

Hva kan du ikke regulere med en fremtidsfullmakt?

En fullmektig kan ikke gis fullmakt til «å stemme ved valg, inngå ekteskap, erkjenne farskap, samtykke til donasjon av organer, opprette eller tilbakekalle testament eller samtykke til tvang og kompetanse i andre særlig personlige forhold [...] uten særskilt hjemmel i lov», jf. vergemålsloven § 80 tredje ledd.

Hva skjer hvis fullmektigen blir inhabil?

Fullmektigen kan i utgangspunktet ikke ivareta fullmaktsgivers interesser i spørsmål hvor han eller hun er inhabil. Fullmektigen er inhabil dersom vedkommende har, eller kan ha, en egeninteresse i saken. Dette gjelder også dersom fullmektigens nærmeste har, eller kan ha, en egeninteresse i saken. Fullmektigen skal da kontakte Statsforvalteren slik at vi kan oppnevne en verge til å håndtere problemstillinger hvor fullmektigen er inhabil. Det kan for eksempel være aktuelt dersom fullmektigen og hans/hennes nærmeste familie ønsker å kjøpe fullmaktsgivers eiendom. Et annet eksempel vil være utdeling av forskudd på arv eller større gaver til fullmektigen og fullmektigens familie. Dette vil likevel ikke være aktuelt dersom du selv bestemmer at fullmektigen skal kunne representere deg også når vedkommende har en interesse i spørsmålet som skal avgjøres. Det må da klart fremgå av fremtidsfullmakten hva fullmektigen kan gjøre på dine vegne, og hvilke begrensninger som eventuelt gjelder. Alternativt kan du i fremtidsfullmakten bestemme at en annen person skal kunne tre inn og treffe beslutninger i slike spørsmål. Om ikke noe annet er avtalt eller fastsatt i fullmakten, kan fullmektigen dekke sine nødvendige utgifter av fullmaktsgiverens midler. Fullmektigen kan, når det er rimelig, også beregne seg et passende vederlag om ikke noe annet er avtalt eller fastsatt i fullmakten. En fullmektig kan gi vanlige gaver på fullmaktsgiverens vegne. Andre gaver kan bare gis hvis det er angitt særskilt i fullmakten.

Hva hvis fremtidsfullmakten ikke dekker behovene dine?

Statsforvalteren ser ofte at fremtidsfullmakter begrenses til å omfatte kun salg av bolig, arveforskudd og betaling av regninger. Noen ganger har fullmaktsgiver fylt ut et skjema funnet på internett, eller tatt utgangspunkt i en eksempelfullmakt som skal kunne passe mange. Hvis du skulle bli rammet av demens eller annen alvorlig sykdom og ikke lenger kan ivareta dine egne interesser, er det flere beslutninger som må tas, avgjørelser som da gjerne faller utenfor de fremtidsfullmaktene som du kan finne som eksempler på internett. Dersom fremtidsfullmakten er svært begrenset, enten utilsiktet eller fordi du bevisst har valgt å avgrense fullmakten, kan løsningen være at du må ha et vergemål (som løper parallelt med fremtidsfullmaktsforholdet) hvis det skulle oppstå andre og/eller uforutsette spørsmål. Du har stor frihet til å avgjøre hvilke områder din egen fremtidsfullmakt skal regulere. Det er vanskelig å lage en god mal på de alle ulike forhold som en fremtidsfullmakt kan regulere. Sivilrett.no har eksempel på hvordan en fremtidsfullmakt kan se ut, men eksempelet er kun ment å være en hjelp til utfyllingen og gi tips til hva du bør ha tenkt gjennom. Hvis du går ut fra dette eksempelet når du skal skrive din egen fremtidsfullmakt, oppfordrer vi deg til å gjøre endringer slik at du får en fremtidsfullmakt som er tilpasset dine ønsker og behov.

Hva gjør du etter at fremtidsfullmakten er opprettet?

For enkelte kan det være lurt å oppsøke fastlegen og få en legeerklæring så snart fullmakten er skrevet. Dette er særlig viktig dersom du har en begynnende kognitiv svikt på det tidspunktet du underskriver fremtidsfullmakten. På den måten kan du unngå at det senere oppstår tvil om at du forstod fremtidsfullmaktens innhold og betydningen av å opprette fullmakten. En legeerklæring kan bekrefte at du forstår fullmaktens betydning på de områdene den regulerer. Ta gjerne med fremtidsfullmakten til legen slik at dere kan snakke om innholdet i fullmakten. Det vil gjøre det lettere for legen å vurdere om du forstår betydningen av innholdet i fullmakten. En legeerklæring er uansett en enkel måte å forsikre seg om at det ikke senere stilles spørsmål ved fremtidsfullmaktens gyldighet, for eksempel hvis du skulle bli rammet av alvorlig sykdom som utvikler seg raskt. Når du går til legen, får du dekket mesteparten av utgiftene dine til helsetjenester. Vanligvis betaler du en egenandel som teller med i opptjeningen til frikort. Når du ber legen skrive en helseattest, må du regne med å dekke hele kostnaden selv. Utgifter til helseattest teller heller ikke med i opptjeningen til frikort.

Oppbevaring, registrering og forhåndsgodkjenning av fremtidsfullmakt

Som fullmaktsgiver er du selv ansvarlig for at fremtidsfullmakten i original oppbevares trygt. For eksempel i en safe eller lignende. Oppbevaringen bør gjøres i samråd med fullmektigen. På den måten vet fullmektigen hvor den originale fremtidsfullmakten er når fremtidsfullmakten trer i kraft og skal tas i bruk. Alternativt kan det opprettes flere originaldokumenter, hvor det kan spesifiseres i fremtidsfullmakten at det for eksempel er opprettet to originaler. Fullmaktsgiver og fullmektigen kan da oppbevare hver sin original, hvis fullmaktsgiver ønsker det. Det finnes per i dag ingen oppbevaringsløsning for fremtidsfullmakter, slik det gjør for testament. Statsforvalteren kan derfor ikke oppbevare fremtidsfullmakter på tilsvarende måte som tingretten oppbevarer testament. Det finnes heller ingen annen registreringsordning for fremtidsfullmakter. Hvis du har få eller ingen nære pårørende, kan det være lurt å informere fastlegen om at du har opprettet en fremtidsfullmakt og hvem du har utpekt som fullmektig. Vi (Statsforvalter) har ikke mulighet til å godkjenne en fremtidsfullmakt før den skal tas i bruk. Du har selv risikoen for at fremtidsfullmakten er gyldig opprettet, og at den dekker ditt fremtidige hjelpebehov og ønske om bistand. Hvis du ønsker veiledning og hjelp når det gjelder utformingen av selve fullmakten, bør en kontakte advokat. Fremtidsfullmakten skal først sendes til oss når den har trådt i kraft og fullmektigen ønsker å søke om stadfesting av fremtidsfullmaktens ikrafttredelse. Informasjonen nedenfor retter seg først og fremst mot fullmektigen, altså den personen som skal ivareta dine interesser.

Når trer fremtidsfullmakten i kraft?

Vergemålsloven sier at fremtidsfullmakten trer i kraft når fullmaktsgiver «på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser» i forhold som er omfattet av fremtidsfullmakten.

Dersom du som fullmektig er usikker på om fremtidsfullmakten har trådt i kraft, kan du kontakte Statsforvalteren for å få veiledning. Du kan også ta kontakt med fastlege, behandlende lege eller tilsynslege og be om at vedkommende lege vurderer fullmaktsgivers evne til å forstå fullmaktens betydning og/eller tar til stilling til om fullmaktsgivers helse er så alvorlig svekket at fremtidsfullmakten trer i kraft.

Stadfesting av fullmakten

Etter vergemålsloven § 84 kan Statsforvalteren stadfeste fremtidsfullmaktens ikrafttredelse. En stadfesting er en bekreftelse på at fremtidsfullmakten har trådt i kraft og at den oppfyller formkravene som stilles til fremtidsfullmakter. Fullmektigen er ikke lovpålagt å søke om stadfesting av fremtidsfullmaktens ikrafttredelse, men om ønskelig kan fullmektigen søke om dette. Forutsatt at fremtidsfullmakten er gyldig opprettet og fullmaktsgiver var i stand til å forstå betydningen av å opprette fremtidsfullmakten på opprettelsestidspunktet, kan fremtidsfullmakten i utgangspunktet benyttes uten Statsforvalterens involvering. Flere instanser stiller imidlertid krav om at Statsforvalteren må stadfeste fremtidsfullmaktens ikrafttredelse, før de vil akseptere bruken av fremtidsfullmakten. Det gjelder særlig Kartverket, og flere banker og tingretter. Stadfestingen vil være av bevismessig betydning ved at det kan gjøre det lettere for fullmektigen å representere fullmaktsgiver overfor tredjepersoner. Det innebærer blant annet at fullmektigen ikke vil kunne selge eller overdra en eiendom i kraft av fremtidsfullmakten, uten en stadfesting av fremtidsfullmaktens ikrafttredelse. Hvis det er aktuelt å selge eller overdra en eiendom i kraft av fremtidsfullmakten, bør det derfor søkes om stadfesting av fremtidsfullmaktens ikrafttredelse i god tid før salget eller overdragelsen. Dette for å unngå at prosessen stopper opp i påvente av Statsforvalterens saksbehandling. Dersom Statsforvalteren stadfester ikrafttredelsen, sender vi en attest til fullmektigen. Denne kan vises frem når fullmektigen bruker fullmakten. Attesten blir registrert.

Når kan fremtidsfullmakten stadfestes?

Statsforvalteren kan stadfeste en fremtidsfullmakt først når den har trådt i kraft, det vil si at fullmaktsgiver må være kommet i en slik tilstand som er beskrevet i vergemålslovens paragraf 78. Først da kan du som fullmektig søke om at Statsforvalteren stadfester en fremtidsfullmakt. Tilsvarende gjelder for vedvarende fullmakter, det vil si en fullmakt som først skal fungere som en alminnelig fullmakt, for så – om nødvendig – kunne gå over til å fungere som en fremtidsfullmakt. sivilrett.no har mer informasjon om vedvarende fullmakter.

Hva må fullmektigen gjøre for å søke Statsforvalteren om stadfesting av en fremtidsfullmakt? (1/2)

For at Statsforvalteren der du bor skal kunne ta stilling til om fremtidsfullmakten kan stadfestes eller ikke, må fullmektigen sende inn: Fremtidsfullmakten i original (bekreftet kopi eller elektronisk versjon er ikke nok). Utfyllt søknadsskjema om stadfesting.

Dokumentasjon på at fullmaktsgivers nærmeste pårørende er varslet om fremtidsfullmaktens innhold og ikrafttredelse. Statsforvalter foretrekker skriftlige erklæringer fra hver av de pårørende, hvor de ved å underskrive bekrefter at de er kjent med fremtidsfullmaktens innhold og at den har trådt i kraft. Erklæringen i menyen til høyre på Statsforvalterens sider kan benyttes. Dersom det er vanskelig å legge ved signert dokumentasjon, for eksempel fordi pårørende nekter å underskrive eller er utilgjengelig, kan fullmektigen legge ved dokumentasjon på at det er sendt rekommandert brev til den eller de aktuelle personene. Sendingen må da inneholde informasjon om fremtidsfullmaktens innhold og at fullmakten har trådt i kraft. Kopi av brevet, og kopi av kvittering på rekommandert sending, legges da ved søknaden. Annen dokumentasjon, for eksempel kopi av e-postkorrespondanse, vil bare unntaksvis bli godtatt som bevis på at nærmeste pårørende er varslet.

Hva må fullmektigen gjøre for å søke Statsforvalteren om stadfesting av en fremtidsfullmakt? (2/2)

En legeerklæring hvor det tas stilling til:

1. Fullmaktsgivers diagnose(-r) som er relevante for at fremtidsfullmakten skal tre i kraft.
2. Fullmaktsgivers evne til å ivareta personlige og økonomiske interesser.
3. Om en eventuell manglende evne til å ivareta egne interesser har sammenheng med fullmaktsgivers diagnose(-r).

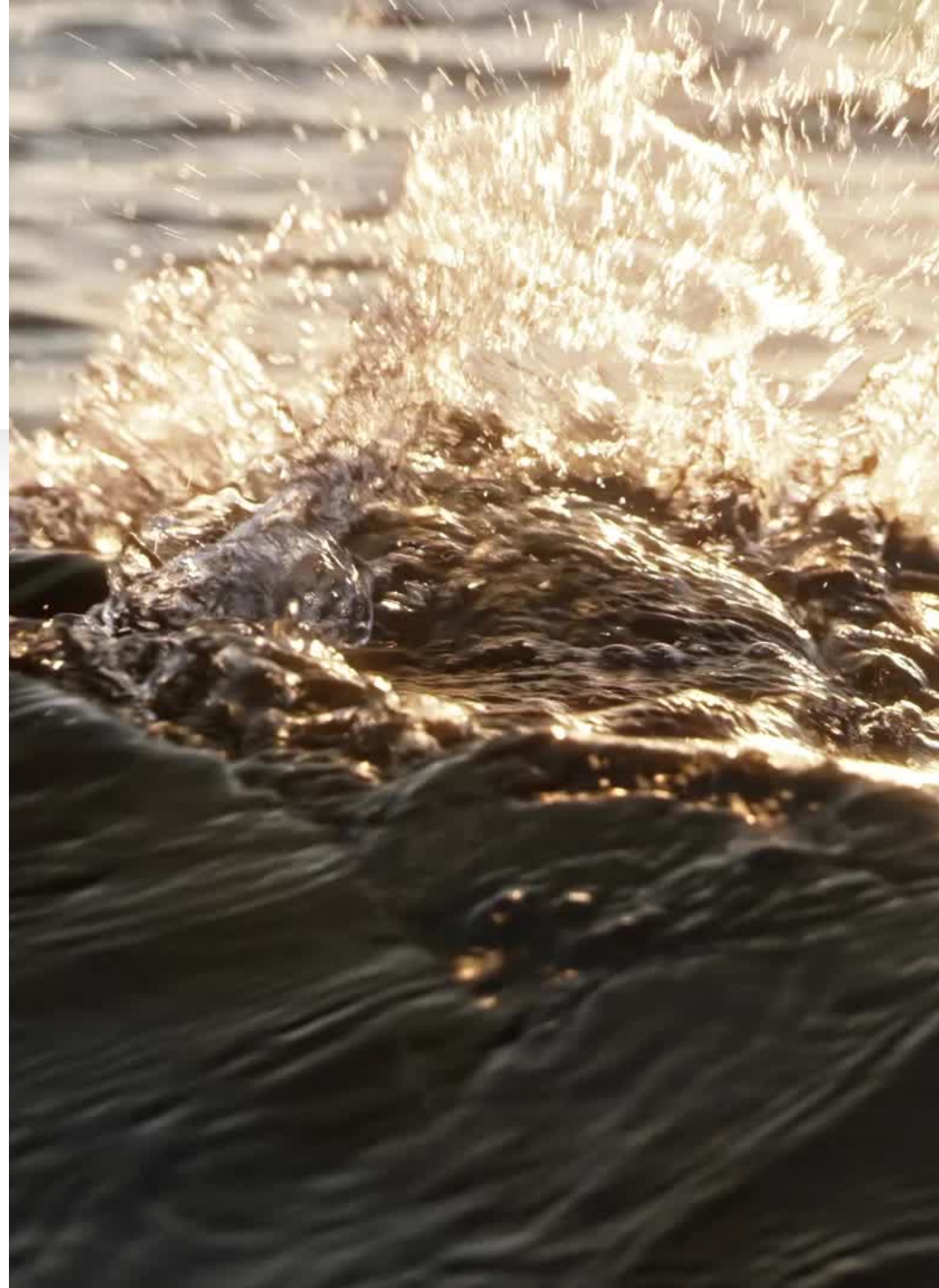
Det er også ønskelig at det vedlegges en legeerklæring eller journalopplysninger som gir informasjon om fullmaktsgivers evne til å forstå betydningen av å opprette fremtidsfullmakten da den ble underskrevet. Dette er særlig viktig dersom fullmaktsgiver hadde høy alder på det tidspunktet fremtidsfullmakten ble opprettet, og det går forholdsvis kort tid før den trer i kraft, eller i tilfeller hvor fullmaktsgiver hadde en begynnende kognitiv svikt på opprettelsestidspunktet. Dersom Statsforvalteren ikke mottar helseopplysninger om fullmaktsgivers evne til å forstå fullmaktens betydning på opprettelsestidspunktet, vil vi vurdere om det er særlige grunner i saken som gjør at vi må innhente ytterligere opplysninger. Det kan eksempelvis være opplysninger fra lege, personene som har signert som vitner på fremtidsfullmakten eller pårørende. Ved innhenting av slike opplysninger, må fullmektigen regne med lengre saksbehandlingstid. Fullmektigen sender dokumentene til Statsforvalteren.

For deg som ikke har skrevet en fremtidsfullmakt – og heller ikke ønsker å skrive en slik fullmakt

Det er mye fokus på fremtidsfullmakter og hvor viktig det er å opprette en slik fullmakt mens du fortsatt er i stand til det. Hva da med de som ikke har rukket å opprette en slik fullmakt i tide eller kanskje ikke ønsker å skrive en slik fullmakt?

For mange vil det å skrive en fremtidsfullmakt være en god løsning. Det forutsetter imidlertid at fremtidsfullmakten gis til en person fullmaktsgiver har særlig tillit til og at personen er i stand til å utføre de oppgavene fremtidsfullmakten gjelder.

Har du ikke nære pårørende eller andre tillitspersoner som kan påta seg en slik oppgave, vil andre hjelpeordninger være et bedre alternativ for deg. Statsforvalteren fraråder at du gir en fremtidsfullmakt til en person du ikke har et nært tillitsforhold til. Ordningen med fremtidsfullmakt er basert på at du har en slik tillit til personen som utpekes.

Alternativt bare en helt vanlig fullmakt?

Hvis du har forståelseevnen i behold, men ønsker hjelp til for eksempel å betale regninger eller selge huset, står du fritt til å gi en vanlig fullmakt til en (eller flere) som kan hjelpe deg med det. Du velger selv innholdet i fullmakten og hvem du ønsker å gi en slik fullmakt til. Så lenge du har forståelseevnen i behold vil du kunne føre kontroll med at fullmektigen holder seg innenfor den fullmakten du har gitt. Dersom du blir så alvorlig syk at du ikke lenger forstår fullmaktens innhold (ikke lenger er samtykkekompetent), vil slike vanlige fullmakter falle bort. For deg som ikke har skrevet en fremtidsfullmakt vil det da være nærståendes representasjonsrett eller vergemål som vil være aktuelle hjelpeordninger.

Nærståendes representasjonsrett (legalfullmakt)

Nærståendes representasjonsrett er også kalt legalfullmakt. Denne fullmakten følger direkte av loven, og statsforvalteren skal derfor ikke utstede et dokument. Nærståendes representasjonsrett er en rett nærstående har til å foreta enkelte økonomiske handlinger på vegne av et familiemedlem. For at du skal kunne benytte deg av retten må familiemedlemmet være ute av stand til å ivareta egne økonomiske interesser på grunn av sinnslidelse (blant annet demenssykdom) eller alvorlig svekket helbred. Det dokumenteres ved å vise frem en legeerklæring.

Nærståendes representasjonsrett kan være nyttig. Da særlig hvis det oppstår et mer akutt behov for å betale løpende utgifter eller hjelpebehovet er/kan være forbigående. Et eksempel er at familiemedlemmet ligger i kunstig koma eller er i en akutt forvirringstilstand. Representasjonsretten har også noen klare begrensninger. Det er ikke en rett til å ivareta personlige interesser. Det å søke om fast sykehjemsplass er et eksempel på et slikt personlig forhold. Ordningen gir heller ikke den nærstående en generell disposisjonsrett til familiemedlemmets bankkonto eller mulighet til å foreta større handlinger på personens vegne. Eksempler på slike større disposisjoner kan være salg av bolig eller betaling av større vedlikeholdsutgifter. For å kunne foreta slike handlinger vil det være behov for å opprette vergemål og oppnevne en verge (forutsatt at personen ikke har skrevet en fremtidsfullmakt).

Vergemål (1/2)

Ordningen med vergemål er det offentlige alternativet til det å skrive en fremtidsfullmakt. Hvis statsforvalteren oppretter vergemål for en person oppnevnes det samtidig en verge for vedkommende.

Mange tror at vergemål innebærer at man blir fratatt muligheten til å treffe beslutninger for eget liv. Slik er det ikke. Vergemål er en frivillig hjelpeordning hvor vergehavers ønsker skal være styrende både for vergens arbeid og for statsforvalterens behandling av vergemålssaken. Vergen vil ofte være en av vergehavers nærstående etter ønske fra vergehaver selv. Det kan være en ektefelle/samboer eller en datter eller sønn. Noen foretrekker heller en god venn eller en slektning. Felles for disse er gjerne at det er personer som kjenner vergehaver godt, og dermed vet hva som er vergehavers vilje og ønsker. Vergehavers vilje og ønsker skal være styrende for hva vergen gjør eller lar være å gjøre. Før vergen tar avgjørelser skal vergehaver høres så langt det er mulig.

Vergemål (2/2)

Noen ganger kan det være vanskelig å vite hva som er vergehavers vilje eller ønsker fordi vergehaver ikke er i stand til å si noe om det selv på grunn av alvorlig sykdom. Enda vanskeligere er det hvis pårørende har ulik mening om hva vergehaver selv ville ha valgt. Ved å skrive ned noen ord om hva du ønsker for fremtiden, og underskrive og datere notatet, gjør du det lettere for statsforvalteren og den som eventuelt blir oppnevnt som din verge å ta avgjørelser som er riktige for deg og ditt liv.

Hvem ønsker du at skal være din verge? Ønsker du at din bolig skal selges dersom du får fast sykehjemsplass? Ønsker du at det skal deles ut større gaver? Hvem ønsker du at skal få informasjon fra vergen? Er det andre ting som er viktig for deg? Skriftlige ønsker gjør det lettere å tilpasse vergemålet, slik vi skal gjøre. Et vergemål kan med andre ord tilpasses vergehaver på samme måte som en fremtidsfullmakt utformes etter fullmaktsgivers vilje og ønsker.

Vergeordningen vil imidlertid innebære at statsforvalteren kontrollerer at vergen faktisk følger de føringene vergehaver gir/har gitt. En slik kontroll kan være betryggende, og en grei forsikring hvis du ikke har nære tillitspersoner du ønsker å overlate ansvaret til eller som ikke kan påta seg å være fullmektig.

Oppsummering og spørsmål?

Takk for
oppmerksomheten!

En kopi?

Send mail til
per.sletaune@icloud.com